

Mitä on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen?

Yhdyspinnat SOTEen ja järjestökenttään

Pekka Puustinen, LT, MPH, TM
Yliääkäri, Pohjois-Savon maakuntaudistuksen HYTE-vastuuvalmistelija
P-SSHP, Perusterveydenhuollon yksikkö
e-mail: pekka.puustinen@kuh.fi
puh: 044 7179325

SOTE- ja maakuntaudistus

- SOTE- ja maakuntaudistus muuttaa merkittävästi hyvinvoinnin- ja terveydenedistämisen (HYTE) kenttää v. 2021 eteenpäin
- Nykyisen kunta- ja kuntayhtymäpohjaisen järjestelmän sijaan vastuu terveyden edistämisestä jakautuu usealle toimijalle:
 - Kunta
 - Maakunta ja sen liikelaitos
 - SOTE-keskukset (suoran valinnan palvelut)
- Kuinka järjestöt löytävät paikkansa muuttuvassa kentässä?

Mikä muuttuu HYTEssä ja SOTEssa 2021?

MAAKUNNAN LIIKELAITOS

Henkilökohtainen budjetti

KUNTA

SOTE-KESKUKSET

(yksityiset ja maakunnan omistamat)

Yleislääkäri	Erikoissairaanhoido	Järjestöt?
Palveluohjaus		Varhaiskasvatus
Perusopetus	Ruokapalvelut	Liikuntatoimi
Omahoitaja	Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto	Nuorisotoimi
Fysioterapeutti	Sosiaalihuollon neuvonta ja ohjaus	
Lastensuojelu	Vammais- ja kehitysvamma palvelut	Kulttuuri ja vapaa-aika
Koulupsykologit ja koulukuraattorit		
Kaavoitus	Suun terveydenhuolto	Vanhuspalvelut
		Lastenneuvola

Ensin on tiedettävä, miten maakunnassa menee

- Maakunnallisen HYTE-työn kolme keskeistä kysymystä ovat:
 1. Mitkä ovat maakunnan suurimmat **hyvinvointiin liittyvät ongelmat**?
 2. Millä tutkitusti **vaikuttavilla keinoilla** näihin ongelmiin voidaan puuttua?
 3. Miten tehokkaat keinot ja työkalut **saadaan kaikkien käyttöön**?
- On tehtävä **hyvinvointianalyysi eli hyvinvointikertomus**
 - Maakunnallinen eli alueellinen kertomus
 - <https://www.hyvinvointikertomus.fi/#/document/preview/4159326903>
 - Vertailumaakunnat, huomio erityisesti hyvinvointivajeisiin
 - Avuksi KUVA-työryhmän indikaattorit, THL:n tietoikkuna, HYTE-kertoimet
 - Kuntien omat hyvinvointikertomukset

P-Savon Alueellinen hyvinvointikertomus

SÄHKÖINEN HYVINVOINTIKERTOMUS
VAIKUTUSTEN ENNAKKOARVIOINTI

www.hyvinvointikertomus.fi

Valitse kieli...

KIRJAUDU

AJANKOHTAISTA

21.12.2017 11:06

Pääkäyttäjäkirje 7/2017

Kiitos kuluneesta vuodesta kaikille Sähköisen hyvinvointikertomuksen pääkäyttäjille!

M...

07.12.2017 11:32

Pääkäyttäjäkirje 6/2017

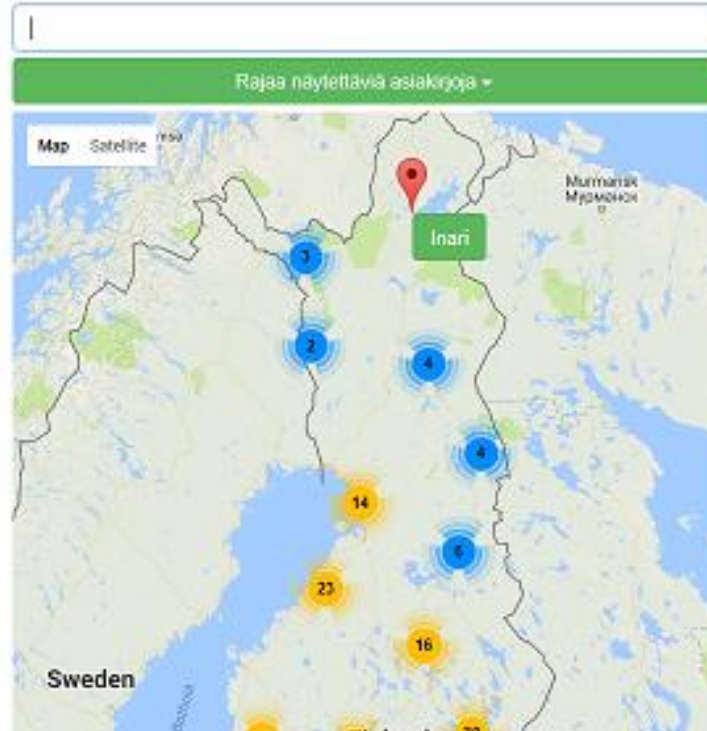
Vaikutusten ennakkoarvointi tulevaisuuden kunnassa: avoin tapaaminen Kuntatalossa tammikuussa

27.11.2017 18:00

Kouluterveyskyselyn tuoreimmat tulokset hyödynnettävissä Sähköisessä hyvinvointikertomuksessa

Kouluterveyskyselyn vuoden 2017

KATSO VALMIIT ASIAKIRJAT

OTA YHTEYTTÄ
(PÄÄKÄYTTÄJÄTUKI,
KOULUTUKSET, LISENSIT)

Jussi Kukkonen
FCG Konsultointi Oy
etunimi.sukunimi@fcg.fi
050 5829205

SÄHKÖINEN HYVINVOINTIKERTOMUS
VAIKUTUSTEN ENNAKKOARVIOINTI

M...

07.12.2017 11:32

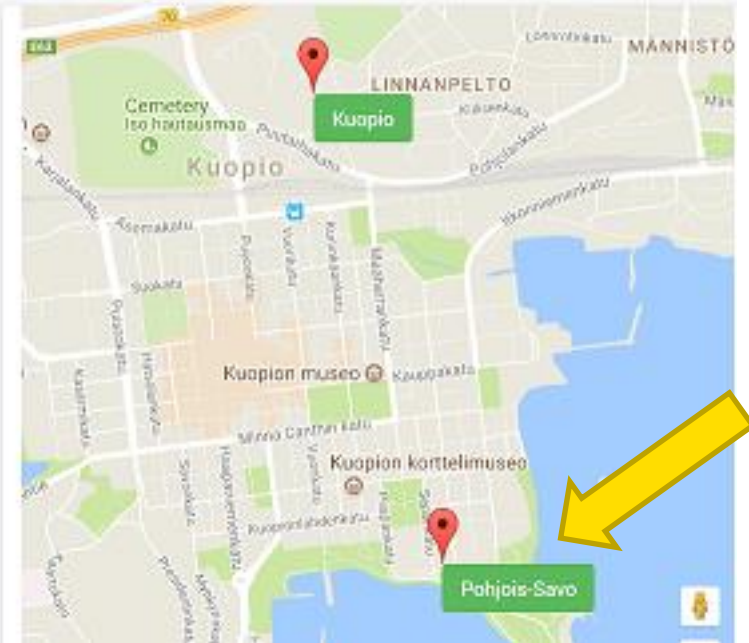
Pääkäyttäjäkirje 6/2017

Vaikutusten ennakkoarvointi tulevaisuuden kunnassa: avoin tapaaminen Kuntatalossa tammikuussa

27.11.2017 18:00

Kouluterveyskyselyn tuoreimmat tulokset hyödynnettävissä Sähköisessä hyvinvointikertomuksessa

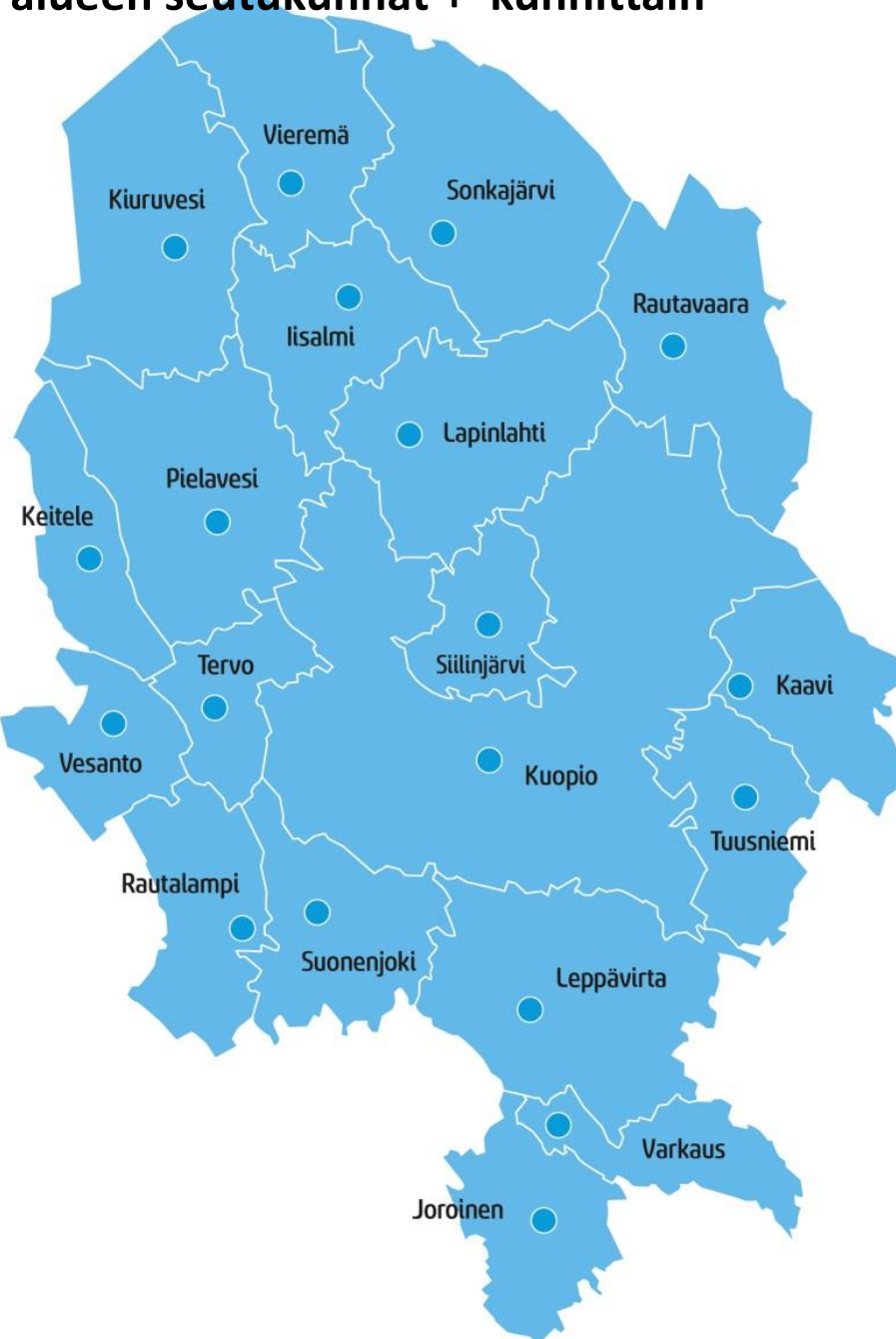
Kouluterveyskyselyn vuoden 2017 tulokset on julkaistu Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen Sosiaalisen...

Vertailualueet: Pohjois-Savo, P-K, E-S, K-S, Pirkanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa + alueen seutukunnat + kunnittain

+ joroinen

Pohjois-Savon hyvinvointikertomuksen analyysi

HYVÄÄ

- **Koulutus kustannustehokasta (lukio, ammatil)**
- Terveystiedon aktiivisuus (TEA)
- **Lastenneuvolan käyntimäärät**
- **Esiopetuksessa lasten määrä**
- Ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia vähemmän
- Koettu terveys (8.-9.lk)
- Hampaat harjataan useammin
- Välitunnit eivät pelota (4.-5lk)
- Vähiten vaikeuksia lukemisessa, kirjoittamisessa tai laskemisessa (4.-5.lk)
- Vähiten koulukiusaamista (4.-5.lk)
- Vähiten tupakkatuotteiden käyttöä ja sosiaalista altistumista huumeille (4.-5lk)
- Vähemmän mielialaongelmia tai ahdistuneisuutta (4.-5.lk)
- Vähiten korkeintaan 1h/vk liikkuvia (8.-9.lk)
- Hyvät vaikutusmahdollisuudet koulutyön suunnitteluun (8.-9lk)
- Toisen asteen koulujen fyysiset olot
- **Toisen asteen tutkinnot suoritetaan hyvin**
- Elämänlaatu hyvä (20-64v)
- Syöpäindeksi (paras viidesosa kunnista löytyy Itä- ja P-S:sta)
- Kalaa syödään useammin
- Asuinalue koetaan turvallisena (65v+)
- **Voimaa Vanhuuteen** ohjelmassa kaikki P-S kunnat

KEHITETTÄVÄÄ

- **Korkea sairastavuusriski** (sairastavuusindeksi mm. Rautavaara, Tuusniemi, korkein Suomessa)
- **Mielenterveysongelmia**, mielenterveysindeksi (Suonenjoki, Kaavi)
- Sepelvaltimotauti-indeksi, 20 suurimman kunnan korkein arvo Kuopiossa
- Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi (Tuusniemi)
- **Työkyvyttömyysindeksi** maan heikoin Kaavilla
- **Läheisen alkoholin käyttö** aiheuttaa ongelmia
- **Huostaanotettuja lapsia eniten koko maassa**
- Ei syönyt tai nukkunut netin takia (4.-5.lk)
- Luokissa rauhatonta (4.-5.lk)
- Pidetään vähiten koulunkäynnistä (4.-5.lk)
- **Ei yhtään läheistä ystävää (8.-9lk)**
- **Ylipainoisia** (8.-9lk) ja lukio (Sisä-Savo ja Joroinen)
- **Ei syö koululounasta päivittäin (8.-9lk)**
- Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa (8.-9lk)
- **Päivittäin tupakoivia (8.-9lk)**
- Opettajat eivät rohkaise mielipiteiden ilmaisuun (8.-9lk)
- Korkea-asteen tutkintoja suoritetaan vähemmän
- Koulutuksen ulkopuolelle jää 6,8%
- Kokee terveyden (20-64v) keskitasoiseksi tai huonommaksi
- **Rasvan käyttö:** matala koulutustaso ja miessukupuoli
- **Tuoreiden ja kypsennettyjen kasvien käyttö** koko maan keskiarvoa alhaisempi
- **Ikääntyneet kokevat yksinäisyyttä**
- **Muistisairaiden määrä lisääntyy**
- Esteettömien senioriasumisen vähäisyys keskustassa
- **Ikääntyneiden kohdalla varhaisen tunnistamisen mallit ja interventioiden toteutus heikkoa**, systemaattisen liikuntaneuvontaprosessien puute

Analyysin pohjalta painopistealueet

- Pohjois-Savossa pitää keskittyä erityisesti:
 - Hyvään mielenterveyteen ja päihteiden käytön vähentämiseen
 - Riittävään toiminta- ja työkykyyn
 - **Yksinäisyyden vähentämiseen ja osallisuuden lisäämiseen**
 - Ympäristön terveyteen ja arjen turvallisuuteen
- Kutakin painoaluetta tavoitteineen tarkastellaan neljällä eri tasolla
 1. Kunnat (kuntiin 2020 jäävät toiminnot, ”muu kuin SOTE”)
 2. Maakunta järjestäjänä
 3. Maakunta tuottajana (erikoissairaanhoido, sosiaalitoimi, neuvolat, kouluterveydenhuolto ym.)
 4. Suoran valinnan palvelut (SOTE-keskukset ja niihin liittyvät palvelut)
- Kullekin toimijalle lista tutkitusti vaikuttavista menetelmistä
- Katso uunituore [Pohjois-Savon HYTE-esite](#)
- **Järjestöjä tarvitaan jokaisella tasolla tavoitteiden saavuttamiseen!**

TOIMINTA- JA
TYÖKYVYN YLLÄPITO

YKSIÄISYYDEN VÄHENTÄMINEN
JA OSALLISUUS

EHKÄISEVÄ MIELENTERVEYS-
JA PÄIHDETYÖ

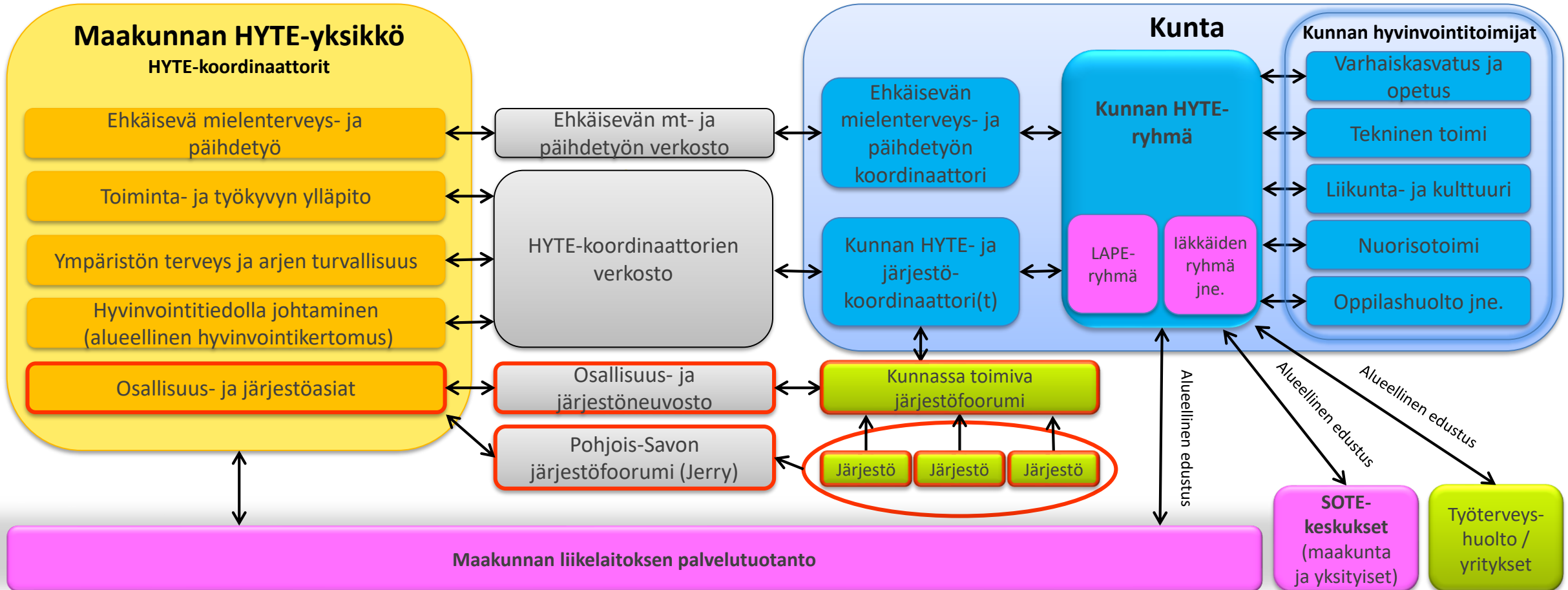
YMPÄRISTÖN TERVEYS JA
ARJEN TURVALLISUUS

Järjestörakennetta pitää kehittää

- Sekä kunta- että maakuntatasolla on suuri tarve **järjestökentän organisoitumiseen**
- Vaikka järjestökentän itsenäisyys ja omaehtoinen organisoituminen on merkittävä arvo, **koko järjestökentän kattavia rakenteitakin** tarvitaan
- Kuntataso
 - Tavoitteena rakentaa jokaiseen kuntaan paikallinen järjestöfoorumi
 - Kuntaan myös järjestökoordinaattori, joka koordinoi toimintaa
- Maakuntataso
 - Järjestöjen omaehtoinen yhteistyöelin: Pohjois-Savon järjestöfoorumi Jerry
 - Virallinen vaikuttamiselin: Osallisuus- ja järjestöneuvosto?
 - Kehittäminen ja koordinointi HYTE-yksikön Osallisuus- ja järjestökoordinaattorilla
- Maakunnan palvelutuotanto (SOTE, turvallisuus jne)
 - Omat yhteistyöverkostot järjestökenttään säilyvät!

Maakunnan poikkihallinnollinen HYTE-ryhmä

1. Maakunnan edustus (järjestäjä ja liikelaitos)
2. Kuntakentän edustus
3. Työterveyshuollon/yrityskentän sekä järjestörakenteen edustus

Avoimia kysymyksiä

- Kumppanien löytyminen ja yhteistyö jokaisella tasolla
 - Kunta (ei SOTEa) ja järjestöt
 - SOTE-keskukset ja järjestöt
 - Maakunnan liikelaitos ja järjestöt
 - SOTE-tuotanto (sairaala, perhekeskukset, ikäkeskukset jne)
 - Pelastustoimi, varautuminen, turvallisuus
 - Maakunta ja järjestöt
 - Osallisuus- ja järjestöneuvosto?
 - HYTE-tiimin rooli järjestöyhteistyön koordinoijana?
- Avustukset
 - Kunnat voivat jatkaa järjestöjen avustamista nykyiseen tapaan, mutta haluavatko ne?
 - Voiko maakunta avustaa järjestöjä?
- Mitä muuta?